

ТЕЗА
АНТИТЕЗА
СИНТЕЗА

Аугуст Зандер, Младићи с имања у недељном оделу (1913)

ΟΓΛΕΔΑΛΟ

СКЛАДНО И ЗГОДНО

„Витрувијски човек”, скица ненадмашног Леонарда да Винчија, један је из мноштва узора да су се уметници, философи и научници одвајкада дивили путеној лепоти. „Нема ништа у летпоти што већ није било у природи- ако то није сама природа”, записао је умни Годфрид Вилхелм Лајбниц.

У одгонетање вечне (да ли и вечите?) загонетке умешали су се савремени научници. Вилијам Браун са Брунел универзитета објавио је чланак 2008. г. у часопису „Просидингс од Нешенел академи оф сајенсиз” (САД), у којем је протумачио како и колико одлике као што су висина, величина прса, дужина ногу, ширина рамена и облине тела утичу на наше поимање да ли нека (о) лепо изгледа. Истовремено је истражено у коликом су нескладу (асиметрија) лева и десна половина тела, што је- како се нашироко веровало-представљало једну од посредних мера каквоће у развоју многих врста, укључујући човека. Као помагало коришћен је тродимензионални оптички скенер да тачно дочара размере људског тела истакавши стотине црта за само шест секунди и одстранивши могуће грешке у самеравању и погрешке руковаоца. На основу тога су истраживачи одредили својство, названо „телесна мушкост”, математички спој особина попут већи раст, ширина рамена, мања прса и краће ноге. Из тога су проистекла два кључна налаза:

Први, када гледају тродимензионалне снимке, мушкарци највише цене мање мишићаве жене, и обратно.

Други, већа мишићавост повезана је са мање одступања од савршеног телесног склада (симетрија) код мушкараца и са више несклада (асиметрија) код жена, што указује да добро развијене и здраве особе морају да имају тело које преувеличава уобичајене одлике својствене сваком полу. Тумачећи налазе проучавања, Вилијам Браун је нагласио да се увели-ко нагађало да је привлачење међу људима исход каквоће генотипа и фенотипа. Другим речима у избору за спаривање руководили су се изгледима за боље потомство.

У претходним изучавањима истих истраживача телесна складност није нужно пресуђивала у процењивању нечије пожељности, упркос физичким наговештајима који претпостављају откривање

ОГЛЕДАЛО

појединачног степена складности (симетрија). Најновије истраживање, међутим, обелоданило је везу између телесног изгледа и допадљивости: размере, облик и стас су знаци да упадљиво приказујете своју развијеност (или здравље), а тиме колико сте пожељни за размножавање.

Код многих врста мање одступање од савршеног изгледа и склад у спрези је са здравим одгајањем и репродуктивним успехом. Еволуција се, по свему судећи, потрудила да истакне очигледне назнаке - као што су широка рамена, извијен струк или лагани корак (и плес) да означи како је неко пожељан за размножавање, чак и кад је телесни несклад недоступан голом оку.

Претходно је на Универзитету Стирилинг (САД) објављено да је лице важан извор података за друштвено понашање људи, јер се тако најпре уочи да ли је неко леп. Проучавање је осветлило складност (симетрија) и мужевност (женственост) као битне променљиве величине које опредељују лепоту лица. Прво становиште указује да и једна и друга црта скрећу пажњу на наследна својства или остале особине, као што је плодност. Друго истиче да се склоност ка таквим цртама увећава само гледањем и да није у каквом споју с биолошким показатељима.

У извештају Ентонија Литла, који је прводио дотичну истраживачку дружину, налази су поткрепили прво виђење код Европљана и код афричких ловаца, скупљача. Наводи се да појединачна отпорност на болест, на пример, поспешује и једну и другу одлику (складност и мужевност или женственост).

Сличан доказ понудила је, отприлике у исто време, Маријан Питерс са Универзитета Западна Аустралија огласивши да жене више занима лепа глава него мушки мишићи и тело. У огледу је учествовало 12 жена и исто толико мушкараца процењујући нечију привлачност од 1 до 7 на основу фотографија. Једни су видели целу особу, други само лице по властитом избору, а трећи једино тело. У 52% случајева испитанице су се определиле према изгледу главе, а у 24% на темељу стаса. Мле се разлике и када су мушкарци бирали: 47% на основу лица, а 32% издвајајући тело. Да ли је то довољно да разумемо зашто се, рецимо, глумац Бред Пит допада толиким женама? (Анђелину Џоли, свакако, изоставите).

Станко Стојиљковић

Новинар Политике и публициста
Чудесна наука, Школски сервис Гајић,
Београд 2013

ЧАСОПИСИ МГ И Г6: НОВА КРИТИЧКА МИСАО И ЊЕНА БУДУЋНОСТ

Први бројеви часописа за политичку културу и културну политику Математичке и Шесте београдске гимназије, МГ и Г6, чије је издавање помогао Просветни преглед Београд, објављени су прошле године на иницијативу главног уредника, Радивоја Благојевића, професора социологије у два гимназијама. У намери да се међу гимназијалцима подстакну и развијају креативност, критичко мишљење и свест о значају праћења и анализе друштвено-политичког и културолошког контекста у којем живимо, часописи обједињују ученичке радове, који су настали у оквиру предмета ус-

Часопис МГ Математичке гимназије, Београд

ОГЛЕДАЛО

тав и право грађана. Осим есеја у којима аутори дају своје виђење актуелних друштвених питања, као што су друштвене мреже и приватност, конституисање или трансформација (националног) идентитета у периоду транзиције, утицај савременог друштвеног окружења на формирање личности и њеног емоционалног склопа, геополитика и успон Кине, родна права и тако даље, у часописима је предвиђен простор и за друге књижевне жанрове – песме и драмске текстове, који се, мада у другачијој форми, такође баве

Часопис Г6 Шесте београдске гимназије

заступљеним темама. Посебно значајан аспект уредничке политике часописа – идеја да је кооперативност кључ развоја, открива се у охрабривању тимског рада, па већину објављених текстова потписује бар троје ученика двеју гимназија. Поред тога што имају потенцијал ширења група сарадника, ови часописи би формирали нову читалачку публику, средњошколце и гимназијалце, али и оне истраживаче у области друштвених наука, који би желели да остваре увид у критичко размишљање и интересовања најмлађих генерација аутора. Несумњиво, уредничка концепција часописа, чији су основни циљеви отварање простора за креативну полемику о актуелним темама и сарадњу младих, као и унапређивање метода образовања гимназијалаца, директно одговара са временским потребама и нашег друштва у целини, и индивидуалних потреба садашњих ученика, будућих интелектуалаца, на чијем ће се

ОГЛЕДАЛО

знању и развијеној грађанској свести темељити друштвени развој. Закључци многих истраживања у области друштвених и хуманистичких наука, о томе да је за развој друштва првенствено неопходно улагање у образовни систем и едукацију младих, и то посебно када је реч о транзиционим земљама, такорећи су постали општа места. Иако су нам они, дакле, сасвим познати и прихватљиви, нажалост, ретке су иницијативе попут часописа *МГ* и *Г6*, које реагују на кључне проблеме савременог друштва, те примењују приоритете нових развојних стратегија образовног система. Будући да су промовисане вредности часописа усклађене с вредностима отворених и напредних демократских друштава, да „отварају систем образовања према окружењу” и „вуку га у будућност”, како је то формулисано у документу Стратегије развоја образовања у Србији до 2020, треба рећи да ова иницијатива заслужује системску подршку, тако да буде развијена на нивоу Града Београда или, још боље, Републике Србије. Подршка Министарства науке, просвете и технолошког развоја часописима *МГ* и *Г6*, у смислу ширења под ручја деловања, показала би способност владиних институција да препознају и подстичу значајне развојне капацитете образовног система. Тај би подстицај био важан не само да би се ентузијазам ученичке омладине Математичке и Шесте гимназије и њиховог професора усталио на дужи рок, што би створило читалачке навике и подстакло ауторство, те пружило добар пример интердисциплинарног и активног приступа школском градиву, који би се могао даље репродуковати у наставној пракси, већ и ради стицања сигурности у владине институције да ће умети да препознају значајне развојне потенцијале образовног система. Могућност по везивања, сарадње, вредног и креативног рада, заузимања младалачког, а то ће рећи свежег и независног критичког односа према окружењу, те тимског проналажења најбољих решења за препознате проблеме, показана је на примеру *МГ* и *Г6* часописа. Остаје да се покаже хоће ли таква могућност бити искоришћена на вишим нивоима друштвеног функционисања, као и питање докле ће се друштвено напредовање углавном сводити на добру вољу и ентузијазам појединаца.

Нина Михаљинац

Докторанткиња Универзитета уметности, Београд
Из часописа за теорију и социологију културе
и културну политику *Култура*,
(бр. 138. година 2013. Београд)

ОГЛЕДАЛО

галерија
КУЛОАР
математичка гимназија београд

СТУДИО
УРОБОРОС

БЕОКУЛИС

Београдски Кулоаров израз средњошколаца
Србије и региона у медијима: ликовним радовима,
фотографијама и кратком филму

Плакаћ 7. БЕОКУЛИС-а (2015)
(дизајн плаката Лука Тилингер)

ПУТОКАЗ И ОХРАБРЕЊЕ

За сваку похвалу су активности које помажу средњошколцима да све те справе којима се данас непрекидно служе користе да би се креативно изразили и повезали са вршњацима из бивше Југославије. Практично, свако од њих има телефон који је довољно добар да се сними нешто што их се тиче, да изразе покретним сликама своје виђење света око себе. Да и не помињем њихову блискост и спретност са компјутерима на којима могу да монтирају, обликују и тонски обраде своје радове. Са задовољством само прегледали њихову нову продукцију.

Заједничка црта ових „филмова” је то да говоре о ономе што знају, о чему размишљају и што их тишти. Умеју да буду тужни, песимистични, али и да причају весело и духовито. Није овде важна ни техника, нити занатска спретност, драгоцено је то да су уложили напор, удружили се и произвели нешто што ће на почетку, не без поноса, носити име њихове школе, а на крају, и њихова имена. Велике похвале иду и њиховим наставницима, менторима који се очигледно труде да своје ђаке инспиришу и подрже.

Иако би требало свима дати награду, ипак је добро да неке радове издвојимо. То је путоказ и охрабрење свима. Посебно су успела четири рада: „Године које су појели скакавци” (Креативни центар XIII београдске гимназије, Београд) озбиљан и амбициозан покушај игране реконструкције збивања после 1948. године у њиховој школи, комбинован са интервјуима преживелих сведока. Елегантан и врло талентовано урађен филм „Била једном једна линија” (Ђурђа Гарчевић, Школа за дизајн Београд), лепо и симболично развија своју тему о животним метаморфозама. Рад „Level 2013-Gameover” (К. Андрић, К. Цибић, Л. Јурица и Л. Крнић, Гимназија Андрије Мохоровичић, Ријека) је правим филмским средствима испричана прича о личној опсесији мобилним. Анимирани филм „Фићо” (Емир Пушкар и Фарук Спахић, Мјешовита средња школа, Грачаница) је заиста духовит филм, метафора о амбицији која превазилази моћи.

Честитке свима, само напред.

Александар Мандић

редитељ, председник жирија
(текст из каталога 7. БЕОКУЛИСА)
(од 8. 5. до 12. 6. 2015)

ДИЈАЛОГ ЛИКОВНИХ КУЛТУРА

Запловимо ли кроз времеплов, уочићемо занимљиву смену чула на историјској позорници. У ренесанси за умног и разборитог човека говорило се „има нос”, с појавом радија – „има ухо, уме да ослушне време”. Од појаве телевизије и потоњих дигиталних унапређења – „има око и зна да се снађе у визуелном добу”.

У контексту овог, ми смо већ раније имали и нос и ухо да намиришемо и ослушнемо дух времена. Спознали смо да је циљ образовања и васпитања стицање квалитетних знања и вештина из језичке, математичке, научне, уметничке, културне, техничке и информатичке писмености нужно за живот у савременој заједници. С мало закашњења увидели смо да се у Западној Европи изучавају нови медији. Уметник је, рећи ће вам у Енглеској, у нашим школама свакодневна појава.

Ето, зато је и оснивање Галерије „Кулоар” у београдској Математичкој гимназији (28. новембра 2007. г.) био значајан искорак у том смеру. Гимназијалци, та млада, образована и преспективна публика” која лансира моду и диктира укус”, видела је уметничка дела већ афирмисаних стваралаца, али и да годинама сами излажу – са вршњацима из Србије и земаља региона - кроз, ево, 7. Беокулис (Београдски „Кулоаров” ликовни израз)!

Беокулис је културна манифестација на којој сваке године, у мају, средњошколци „разговарају” кроз разне видове уметничког изражавања, међу којима доминирају цртеж, слика, графика, фотографија, филм, нови електронски медији.

То је њихов својеврсни визуелни дијалог из оног стеченог и наученог; размена естетских искустава, погледа, ставова, судова, закључака... Речју, дијалог (ликовних) култура!

Паралелно с тим то је и потенцијално поље за ублажавање међусобних напетости и поларизованих ставова, где се схваћа да је богатство различитости истинско богатство. Одвајкада је неговање дијалога унутар генерацијских група, као и дијалога између генерација и различитих учесника у образовању и одрастању врло

ОГЛЕДАЛО

важан механизам. Схватили смо то од самог почетка и доследно негујемо баш те вредности, учећи једни од других. А драго нам је, да смо наишли и на широко разумевање околине.

На овогодишњем Беокулису учествовали су ђаци – уметници из 48 школа са 633 рада у три категорије; ликовни рад, фотографија, кратки филм – из Србије, Босне и Херцеговине, Републике Српске, Црне Горе, Хрватске, Словеније и Македоније.

Видели смо много лепог, разноликог, угодног, корисног, занимљивог...Хвала вам свима за један овакав комплетан утисак. Закључили смо: оно што смо заједно урадили баш је добро. И додали: идемо даље!

Добро никад није било противник бољем па ни у временима доминантно визуелне комуникације.

Радивоје Благојевић

социолог, члан жирија

(текст из каталога 7. БЕОКУЛИСА)

(од 8. 5. до 12. 6. 2015)

СВЕДОЧАНСТВО И МЕРА ЉУДСКОСТИ

Пре три месеца галерија „Уроборос” је упозната са племенитим наумом Радивоја Благојевића, професора и уредника галерије „Кулоар” Математичке гимназије у Београду. Реч је о БЕОКУЛИС-у, београдском Кулоаровом ликовном изразу средњошколаца Србије, пројекту који води већ пет година уз подршку те гимназије која је од посебног националног значаја, као и многих школа из Србије и региона. Ову манифестацију смо препознали тек пошто је она постала видљива ван школских ходника и образовног система који је, нажалост, притиснут нашом свеопштом кризом и потиснут на периферију друштвене реалности.

Већ годинама живимо у земљи која је затворила сопствене музеје. У земљи која не омогућава приступ делима која су сакупили наши преци у временима тежим него ово наше. Допустили смо да нам стасавају генерације без свести о сопственом културном наслеђу, без увида у богату колекцију европског уметничког наслеђа похрањену у тим музејима. Генерације наше деце готово да нису ушле у музеје. У таквој ситуацији постаје логично да из људи полако чили свест да је ликовна уметност, између осталог, сведочанство и мера наше људскости. У том светлу, нажалост, нећу бити патетичан ако БЕОКУЛИС будем упоредио са оним пионирским напорима ликовног описмењавања са почетка двадесетог века. На овим генерацијама је задатак да надоместе овај застој, ову непотребну и тужну регресију. Посебно ме радује што је пројекат и ове године прихваћен и у окружењу (Босна и Херцеговина, Република Српска, Црна Гора , Хрватска, Македонија) међу младим људима различитих животних искустава. Уметност не трпи изолацију нити је ствара скучен и затворен дух.

Петим БЕОКУЛИС-ом започели смо сарадњу између Математичке гимназије и галерије Уроборос. На конкурс је пристигло 745 радова из 45 школа. Међу радовима су заступљене скоро све ликовне технике – од традиционалних, па све до асамбљажа, ленд-арта и видео радова. Такође, половину приспелих радова чине фото-

ОГЛЕДАЛО

графије. У галеријском простору Уробороса изложени су ликовни радови, а у Кулоару Математичке гимназије избор фотографија.

Додељене су по три награде – за ликовне радове и радове из области фотографије; такође и неколико похвала, при чијем додељивању смо водили рачуна да испоштујемо како ауторе тако и школе и средине које су својим трудом дале велики допринос квалитету овогодишње селекције. Жеља нам је да директном проходношћу, без великог посредовања, пружимо могућност свим талентима да их види стручна јавност и публика. Надамо се да ће ова манифестација добити на масовности и тиме створити неопходну базу за развој широког поља ликовне културе.

Милан Туцовић

сликар, председник жирија
(текст из каталога 5. БЕОКУЛИСА)
(од 10. 5. до 7. 6. 2013)